

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XLIV. Ex Scriptura, & traditione demonstratur, S. Petrum, &
quemlibet Petri successorem, esse Caput, Pastorem, Pontificem,
Rectorem, Magistrum, & Judicem Ecclesiæ universalis, etiam in Concilio ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

Patres illos appellat, ipsa illos genuit, & ipsa illos constituit in Sedibus Patrum . . . constituit eos pro Patribus Principes super omnem terram. His namque verbis Augustinus ostendit, quorum vices in Ecclesia habeant Episcopi, & quis eis hanc dignitatem dare debeat: Ecclesia utique, seu Romanus Pontifex, Ecclesiam representans, ut Caput ipsius.

616 Liqueat igitur (ait Pius II. ibidem) unum in Ecclesia Caput esse, & unum Principem. Quia pax populi ex uno Rectore dependet, & pluralitas Principum discordiam parit. Christus in ultimo Testamento pacem reliquit, & pacem multis verbis commendavit. Dedit ergo & regimen pacis amicis, id est Monarchicum, sub B. Petro & successoribus eius administrari cuncta precipiens, clavibus illi commissis, & curam gregis demandatam. . . . Qui est filius est propter regenerationem, propter dignitatem tamen Patris habetur; & sicut filiationis causa venerari debet Ecclesiam, tamquam Matrem; ita & praelationis causa preferitur ei, ut Pastor gregi, Princeps populo, Rector familia, Caput corpori. Quia non est corpus Ecclesie sine Capite, & omnis ex Capite defluit in membra potestas.

617 Recte vero Pius II. Monarchicum Ecclesie regimen, non solum Petro, sed & successoribus eius dicit esse commissum, pro toto tempore durantis Ecclesie. Alias Ecclesia sua non satis providisset. Allatas proinde Scripturas, de Petro, & ejusque in Romano Pontificatu successoribus, usque ad sæculi consummationem, SS. Patrum traditio semper intellexit. Audi Chrysostomum l. 2. de sacerdotio: Ovium suarum curam, tum Petro, tum Petri successoribus commisit. Audi S. Ignatium, Patriarcham Constantinopolitanum, in epist. ad Adrian. II. Cum Magister Christus discis Petro . . . tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam, tales beatas voces non . . . Petro solum circumscripti, ac definiti, sed ad successores quoque derivari voluit. Audi Concilium Ephesinum p. 2. act. 3. Nulli dubium, imò sæculis omnibus notum est, sanctum, beatissimumque Petrum Apostolorum Principem, & Caput, fideique columnam, Ecclesia Catholica fundamentum, à Domino Jesu Christo Salvatore nostro . . . celestis regni claves accepisse . . . necnon per successores suos huc usque semper vivere. Audi Bernardum in lib. de confider. sic alloquentem Eugenium III. Tu es potestate Petrus: tu es cui claves calis tradite, cui oves credita sunt. . . Nec modo ovium, sed & Pastorum tu unus omnium Pastor. Similia habent alii sancti Doctores.

CAPUT XLIV.

Ex Scriptura & traditione demonstratur, S. Petrum, & quemlibet Petri successorem, esse Caput, Pastorem, Pontificem, Rectorem, Magistrum, & Juris Ecclesie

universalis, etiam in Concilio Generali congregata.

§. I.

Imprimis demonstratur ex his verbis: Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam, Matth. 16.

618 **D**emonstratur 1°. sic: quod petra fundamentalis est in edificio, hoc Petrus est in Christi Ecclesia: utpote super ipsum, tamquam petram fundamentalem (Christo teste) edificata. Sed petra fundamentalis est fundamentum totius edificii, omniumque partium illius, etiam conjunctim sumptarum. Ergo Petrus est fundamentum totius Christi Ecclesie; omniumque partium illius, etiam conjunctim seu congregatim sumptarum, atque adeo Ecclesie universalis. De qua certissime Veritas loquitur loco citato, cum generaliter & illimitate dicit, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam, prout Innocentius III. tradit in epist. ad Patriarcham Constantinop. his verbis: Est enim una generalis Ecclesia, de qua Veritas inquit ad Petrum: Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam. Et vero id certissimum est, tum ex generalitate, & illimitatione sermonis, Ecclesiam meam, tum ex verbis immediate sequentibus, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam, quæ nec conveniunt Ecclesie particulari, nec particularibus Ecclesiis, vel etiam Episcopis disgregatim sumptis; sed Ecclesie dumtaxat universali, quæ non est singuli fideles, vel singulæ Ecclesie particulares, vel singuli Episcopi disgregatim, sed congregatim. Cum Ecclesia proprie dicta sit fidelium congregatio, nomenque Ecclesie, non separationem seu disgregationem, sed unitatem, seu congregationem, & collectionem proprie significet, prout Chrysostomus observat ad illa verba 1. & 2. Cor. cap. 1. Ecclesie Dei, quæ est Corinthi.

619 Nec minus certum est, per petram, super quam Veritas generaliter & absolute dicit se edificaturum Ecclesiam suam, perspicue intelligi Petrum, ad ipsumque referri, licet id Lutherus & Calvinus negent. Tum quia si non referretur ad Petrum, sed ad solum Christum (prout hæretici isti volunt) Christus non dixisset edificabo (utique post resurrectionem) sed edifico. Cum ante resurrectionem suam Christus super se edificaverit Ecclesiam suam, tamquam super principale fundamentum. Tum quia sensus planus & clarus Evangelicorum verborum illorum est: Tu es Petrus, sive Petrus, id est, hoc nomen, quod petram significat, tibi impono: quia super hanc petram (quam te esse proxime dixi) tamquam firmissimum lapidem fundamentalem, edificabo Ecclesiam meam.

meam. Cùm enim pronomen demonstrativum hanc referri postulet ad petram proximè dictam, referri postulat ad Petrum, utpote significatum nomine petræ. Maximè cùm Christus (ut suprâ dixisse me memini) idiomate Syriaco (tunc Judæis vulgari) dixerit: *Tu es Cepha, & super hoc Cepha adificabo Ecclesiam meam*, ut videre est in Evangelio Syriaco apud Bellarminum to. 1. contr. 3. l. 1. c. 10. Proinde cùm dixit: *Tu es Petrus, & super hanc petram, &c.*, perinde est ac si dixisset: *Tu es petra, & super hanc petram adificabo, &c.* Qua in expressione, nemini dubium, ly *super hanc petram*, ex communi loquendi modo, Grammaticorumque regula referri ad petram proximè dictam. Atqui Petrus significat petram, ut proximè dixi, patetque tam ex vocabulo Syriaco *Cepha*, quàm ex Græco *Cephas*, quorum utrumque petram significat. Perinde ergo est, cùm dixit, *tu es Petrus*, ac si dixisset, *tu es petra*. Et ratio commutati nominis *Simon*, in nomen *Petrus*, seu *Cepha*, vel *Cephas*, id ampliùs demonstrat. Neque enim absque mysterio facta est ista commutatio. Rationem verò commutationis Christus ipse reddidit, dum post verba illa, *tu es Petrus*, immediatè subjunxit: *& super hanc petram adificabo Ecclesiam meam*, idque post solemnem illam Simonis confessionem, *tu es Christus Filius Dei vivi*. Statim namque post illam, dixit: *& ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram adificabo Ecclesiam meam*, ad significandum, quòd in præmium istius confessionis, constitueret ipsum petram fundamentale Ecclesiæ suæ, quòdque idèd nomen Simonis in nomen *Petrus*, seu *Cepha*, vel *Cephas* commutaret.

Et idèd verba ista, *super hanc petram*, de Petro sancti Patres, & Concilia unanimiter intellexerunt. Nullus verò Orthodoxus contradicere potest sensui Scripturæ, quem tenet S. Mater Ecclesia, vel unanimes SS. Patrum consensus. Cùm ad coercenda petulantia ingenia, districtè id prohibeat Tridentinum, sess. 4. in decreto de edit. & usu librorum facror. Quòd autem sancti Patres & Concilia sic unanimiter intellexerint, probatur, sic enim nominatim intellexerunt sexcenti triginta Patres in Concilio Calcedon. act. 3. à quibus S. Petrus *petra & crepido Catholica Ecclesia*, &... *recta fidei fundamentum appellatur*. Origenes homil. 5. in Exod. Vide magno illi Ecclesia fundamento, & petra solidissima, super quam Christus fundavit Ecclesiam, quid dicatur à Domino: „modicæ fidei, quare dubitasti?“, Cyprianus epist. ad Quirin. *Petrus, quem Dominus primum elegit, & super quem adificavit Ecclesiam suam*. Chrysostomus hom. in Petr. Apost. & Eliam Prophet. *Petrus Apostolorum vertex, fundamentum immobile, petra stabilis, & que concuti non potest, Ecclesia columna & propugnaculum*. Et hom. 17. ex var. Matth. Luc.

Princeps Apostolorum Petrus, super quem Christus fundavit Ecclesiam. Et homil. 55. in c. 16. Matth. *Ut Ecclesia immobilis maneat... tibi dico (inquit) tu es Petrus, & ego super te adificabo Ecclesiam meam*. Ambrosius serm. 68. de Natal. Petr. & Paul. *Petrus petra est super quam adificatur Ecclesia*. Hieronymus in cap. 16. Matth. *Secundum metaphoram petra rectè dicitur ei, adificabo Ecclesiam meam super te*. Augustinus 1. retract. 21. *Dixi... de Petro Apostolo, quòd in eo, tamquam in petra, fundata sit Ecclesia*. Epiphanius in Anchorato: *Constituit Petrum... petram firmam, super quam Ecclesia Dei adificata est*. Theodoretus l. 3. in Cant. *In Petro Dominus in Evangelio suo se Ecclesiam suam adificaturum promissit*. S. Maximus serm. de SS. Petr. & Paul. *Per Christum Petrus factus est petra, dicente Domino, tu es Petrus, & super hanc petram adificabo Ecclesiam meam*. S. Paulinus epist. ad Sever. *Petra est Christus: sed etiam discipulo suo hujus vocabuli gratiam non negavit, cui ait: super hanc petram, &c.* S. Leo Papa serm. 2. de annivers. assumpt. suæ: *Petrus... petra dicitur... fundamentum pronuntiat... regni celorum janitor constituitur*. Sermon. 3. *Tu quoque (ait Christus ad Petrum) petra es... & super hanc petram adificabo Ecclesiam meam*. Gregorius Magnus lib. 6. epist. 37. *Quis nesciat sanctam Ecclesiam in Apostolorum Principis soliditate firmatam? quia... Petrus à petra vocatur, cui Veritatis voce dicitur, &c.* In Concilio Ephesino anno 431. art. 3. Philippus Presbyter, Apostolicæ Sedis Legatus, nemine contradicente, mandatum suæ legationis sic exposuit: *Nulli dubium, inò seculis omnibus notum est, quòd sanctus... Petrus... Ecclesia Catholica fundamentum à Domino... Jesu... claves regni accepit*. Theodorus Studites in epist. ad Paschal. I. *Audi Apostolorum Caput... petra fidei, super quam adificata est Ecclesia Catholica*. Theophylactus in cap. 22. Luc. *Christus ad Petrum: post me Ecclesia petra es & fundamentum*. Euthymius explicans illud Marci 3. *Imposuit Simoni nomen Petrus, Christum sic Petro loquentem inducit: Te ponam fundamentum credentium, adificabo super te Ecclesiam meam*. Similia habent S. Martialis, Hippolytus, Tertullianus, Athanasius, Basilus, Nazianzenus, Cyrillus, aliique plures apud nostrum Mathiam à Corona tom. 2. de sanctit. Rom. Eccles. tract. 3. c. 6. Valentiam disput. 1. de fide p. 7. q. 5. Bellarm. tom. 1. l. 1. de Rom. Pontif. c. 10.

Nec propterea sensus iste negari potest, quia aliis quoque sensibus laudata Christi verba subinde à quibusdam Patribus exponuntur. Cùm alii isti sensus contrarii non sint sensui à nobis allato, nec eum proinde destruant; certissimaque sit regula Angelici Doctoris quodlib. 7. a. 14. ad 5. *Spiritus sanctus in uno verbo S. Scriptura intel-*

lexi multò plura, quàm per Expositores Scripturæ exponantur, vel discernantur. Ideò to. 1. de Deo uno distinct. 1. q. 4. a. 2. cum eodem Doctore 1. p. q. 1. a. 10. & sancto Augustino 1. 12. Confess. c. 3. & 31. necnon 1. 3. de doctr. Christ. c. 27. & Doctoribus communiter ostendi, quòd in una Scripturæ littera plures sint sensus, etiam litterales, quorum quilibet est verus. Quòdque omnis sensus immediatus, pro vero literaliter habendus sit, si ædificativus sit fidei vel morum, nec literaliter isti intelligentiæ contextus, aliavè Scripturæ loca adversentur. Quòdque proinde argumentum efficax desumatur ex omni ejusmodi sensu. Denique quòd dum arguitur secundum unum, argumentum non enervetur, respondendo alium sensum à Patribus adferri. Cùm & iste, & ille verus sit, & à Spiritu sancto intentus.

621 *Secundò ex allatis Christi verbis arguitur sic: quòd fundamentum est in ædificio, hoc est Caput in corpore, Pastor in grege, Rector in regno vel civitate, Doctor & Magister in schola, Paterfamilias in domo, &c. Cùm corpus dependeat à Capite, grex à Pastore, regnum vel civitas à Rectore, schola à Doctore & Magistro, domus à Paterfamilias, &c. sicut ædificium dependet à fundamento. Cùm igitur Ecclesia universa non solum sit ædificium, sed & corpus, & grex, & regnum, & schola, & domus, &c. Petrus, qui (secundum textum illum Evangelicum) est fundamentum universalis Ecclesiæ, est etiam Caput, Pastor, Rector, Magister, & Paterfamilias illius. Manifestum quippe est ex Evangelio, quòd Christus Petrum constituendo fundamentum universalis Ecclesiæ suæ, eundem quoque constituerit illius Caput, & Pastorem, &c. Cùm hoc quòd Matth. 16. promissit, dicens: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*, adimpleverit Joannis 21. dum ipsum ovilis sui, seu Ecclesiæ Caput & Pastorem constituit, dicens: *Pasce agnos meos, pasce oves meas*. Per quòd factum demonstravit, se constituere Petrum universalis Ecclesiæ suæ lapidem fundamentalem, ipsum constituendo ejusdem Caput & Pastorem.*

§. II.

Secundò demonstratur ex verbis, quæ Christus subjungit ibidem: Et tibi dabo claves regni cælorum: & quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in cælis; & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cælis.

622 *Ibi namque (sicut aliàs sæpè) regnum cælorum presentis temporis Ecclesia dicitur, inquit Gregorius Magnus homil. 22. in Matth. Per regnum verò cælorum, gene-*

raliter & absolutè dictum, totale, seu universale regnum, atque adeò Ecclesia universalis intelligitur.

*Unde sic argumentor. Ibi Christus Petro promissit claves universalis regni sui, si-ve universalis Ecclesiæ suæ. Sed ipsi promittendo claves universi regni, promissit sceptrum illius, si-ve Monarchicam potestatem in illam, ut constat ex dictis num. 585. & quòd promissit, implevit. Igitur Petrum constituit Regem, seu Monarcham, atque adeò Caput & Rectorem universalis regni, seu universalis Ecclesiæ suæ. Et ideo Petrus per adimpletionem illius promissionis, secundum communem Patrum sententiam, non solum constitutus fuit Rector, Caput, Vertex, & Pastor singulorum Apostolorum seorsim, seu disjunctim sumptorum, sed & totius collegii, cœtus, chori, gregis, seu congregationis ipsorum (quomodo Ecclesiam universalem in principio representaverunt) propterea namque à Chrysofomo homil. 55. in Matth. vocatur *omnium Apostolorum os, vertex consortii totius*. Ab Authore qq. ex novo Testamento q. 75. apud Augustinum to. 3. edit noviss. Benedictin. *Caput & Pastor Apostolorum, ut si Pastor gregis Domini*, atque adeò Pastor eorum congregatis: dicit enim quòd ipsum constituit Dominus esse Caput eorum, ut Pastor esset gregis Domini. A Sophronio Patriarcha Hierosol. in opere de laborib. SS. Petr. & Paul. *super Cæcum Apostolorum constitutus*. A Constantino IV. Imperatore, in sacro rescripto ad Leon. II. *Princeps Apostolicus Chori*. A Nicolao Cabasila lib. de primat. Rom. Pontif. *sacri Apostolorum Duodenarii Prasul*. Ad quòd amplius significandum Chrysofomus homil. 3. in Acta, loquens de Petro, comparato ad Apostolos, aliosque Discipulos, congregatos ad finem constituendi alique in locum Judæ proditoris, dignitatem & potestatem Petri in ipsos sic congregatos, ostendit dicens: *Quàm est fervidus, quàm agnosci creditum sibi gregem? quàm in hoc choro Princeps est?* deinde addit, quòd licet solus Mathiam non constituerit in locum Judæ, sed simul cum aliis, tamen habebat *constituendi jus par omnibus*, sic congregatis, quòdque meritò *primus omnium auctoritatem usurpavit in negotio, ut qui omnes habuit in manu*, id est in potestate sua.*

§. III.

Tertiò demonstratur ex Joannis 21. Pasce oves meas.

CHristus enim verbis illis generaliter & 623 indistinctè Petrum constituit Pastorem ovium suarum. Et sicut generaliter dicendo *oves meas*, absque distinctione harum, vel illarum, constituit ipsum Pastorem generalem

lem omnium, tam harum, quam illarum : quia tam hæc, quam illæ sunt oves Christi ; sic generaliter dicendo , *oves meas* , absque distinctione ovium congregatim, vel disgregatim sumptarum, constituit ipsum Pastorem generalem omnium, tam congregatim, quam disgregatim sumptarum : quia tam congregatim, quam disgregatim sumptæ, sunt oves Christi.

624 Nec certè generales & illimitatas Evangelii sententias privatâ authoritate limitare licet, ut demonstravi in Prolegomenis tomi 1. Et sicut ubi lex, sic ubi Evangelium non distinguit, nec nos distinguere debemus, sed absque distinctione & exceptione accipere, quod absque distinctione & exceptione Christus dixit. Sed absque distinctione & exceptione Petrum constituit Pastorem ovium suarum, nec distinxit aut excepit oves congregatim acceptas. Nec nos igitur eas excipere debemus, sed dicere cum Bernardo lib. de consider. *Nihil excipitur, ubi distinguitur nihil.*

625 Accedit quòd Christus loco citato Petrum constituit Pastorem ovium, de quo Joan. 10. *Alias oves habeo, quæ non sunt ex hac ovili, & illas oportet me adducere, & fiet unum ovile, & unus pastor* : His namque verbis (juxta communem Sanctorum Doctorum interpretationem, Augustini, Chrysostomi, Gregorii, &c. apud S. Thomam in Catena ad cap. 10. Joan.) significat, ex omnibus ovibus suis, tam illis quas tunc habebat ex filiis Israël, quam aliis, quæ illis aggregandæ erant ex Gentibus, constituendum unum ovile, id est unam Ecclesiam, quæ quatenus unum ovile, ex omnibus Christi ovibus constitutum, haud dubiè Ecclesia est universalis : cujus unum ibi Pastorem futurum esse prædicit, quem Joan. 21. constituit, videlicet Petrum, ejusque successorem Romanum Pontificem. Et ideo Concilium Florentinum sess. 25. in decreto fidei declarat, *Romanum Pontificem esse verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesie Caput. ... & ipsi in B. Petro pascendi, regendi & gubernandi universalem Ecclesiam à Domino nostro Jesu Christo plenam potestatem esse commissam.* Et S. Thomas lib. 4. contra Gent. c. 76. erroris arguit eos, qui *Romanum Pontificem universalem Ecclesie Pastorem non recognoscunt.*

§. IV.

Demonstratur 4°. ex traditione Sanctorum, atque imprimis ex traditione Summorum Pontificum.

626 Quòd enim S. Petrus (ac per consequens Petri in Romano Pontificatu successor) sit universalis Ecclesie fundamentum, ex citato Math. loco SS. Patres unanimiter tradunt, uti vidimus §. 1. Nemini verò dubium est, eum qui est universalis Ecclesie fundamentum, esse & Caput, &

Tom. II.

Pastorem, & Pontificem, & Rectorem, & Magistrum, &c. Ob ea quæ dixi num. 621.

Sed & teste Driedone lib. 4. de Ecclesi. Scriptur. & dogmat. c. 3. p. 3. *Petrum esse Episcopum Catholicæ, id est universalis Ecclesie, ex Scripturis sacris* (§. 1. 2. & 3. productis) *intellexerunt omnes Ecclesie Patres, ab exordio primitivæ Ecclesie, ad hæc usque tempora.* Nec proinde id catholicè negari potest, secundum regulam Tridentini num. 619. relatum.

Sic imprimis semper intellexerunt Summi Pontifices. Sic deinde Concilia. Sic denique reliqui Patres. Et de reliquis quidem Patribus, id demonstrabitur §. 6. De Conciliis, §. sequenti. De Summis Pontificibus, §. præfenti.

Et tomo quidem 1. Conciliorum referuntur decretales epistolæ Romanorum Pontificum, qui primis Ecclesie sæculis sanctitate, doctrinâ, & martyrio Ecclesiam illustrarunt, seque universalis Ecclesie Pastores, seu Episcopos intitularunt, videlicet Sixti I. epist. 2. *Sixtus universalis Apostolicæ Ecclesie Episcopus.* Victoris I. epist. ad Theophylum Episcopum : *Victor Archiepiscopus Ecclesie Romana, & universalis.* Pontiani epist. 2. *Pontianus sanctæ & universalis Ecclesie Episcopus.* Stephani I. epist. ad Episcopos omnes : *Stephanus Sanctæ Apostolicæ & universalis Romane Ecclesie Episcopus.* Marci epist. ad D. Athanasium, & Episcopos Ægypti : *Marcus sanctæ Romana Apostolicæque Sedis, & universalis Ecclesie Episcopus.*

Sed quia epistolæ illæ Viris eruditissimis, etiam Eminentissimis Baronio, Bellarmino, & Bona, habentur dubiæ fidei, eas omitto, tamen à plerisque Summis Pontificibus adoptatas, sicut & à variis Conciliis Gallicanis, & à Regibus Galliæ in suis Capitularibus, & ab omni ferè Scriptorum genere laudatas.

Omitto etiam similem inscriptionem, quæ S. Leo I. usus dicitur in epistolis suis ad Martianum & Leonem Augustos. Quamvis enim epistola 54. 62. & 65. ipsius sic habeat ; id tamen non ab ipso Leone, sed ab aliquo posteriori Descriptore inscriptum videtur : cum Gregorius Magnus l. 7. epist. 30. testetur hunc titulum, licet à Synodo Calcedonenfî oblatum, nec ab illo, nec ab ullo successorum ipsius hæcenus receptum ; non quòd censuerint sibi indebitum, sed partim ex modestia & humilitate. Partim ut suo exemplo confunderent factum Patriarcharum Constantinopolitanorum, titulum Patriarchæ, vel Archiepiscopi Oecumenici usurpantium. Partim ne alii Episcopi putarent, Romanos Pontifices se universales dicere, quasi ipsi soli, & nulli præter ipsos, veri forent Episcopi. Et propterea idem Gregorius Magnus prohibuit se universalem dici, ut S. Thomas opusc. contra impugnantes religionem c. 4. observat in solutione

Bb

nibus objectionum, dicens, quod Papa universalis Pontificem se prohibet nominari, non quia ipse non habeat universalem auctoritatem immediatam & plenam in qualibet Ecclesia (vel in ipsam etiam Ecclesiam universalem) sed quia non proficitur cuilibet particulari Ecclesie, ut proprius & specialis illius particularis Ecclesie Rector: quia sic cessarent omnium aliorum Pontificum potestates. Et hoc ipsemet Gregorius inducit pro ratione: epistola namque citata ad Eulogium Episcopum Alexandrinum, si (inquit) universalem me Papam vestra Sanctitas dicit, negat se hoc esse, quod me fatetur universum. Propter quod addit: Recedant verba, qua vanitatem inflant, & charitatem vulnerant. Hoc sensu ergo, omnis Dei amicus (inquit Leo IX. epist. 6.) huiusmodi habentis horruit honorari titulo.

632 Sic tamen à titulo abstinuerunt, ut rem eo titulo significatam sibi, seu Petro, Petrique successoribus tribuerint, nec proinde legitimum istius tituli sensum abhorruerint. Magnus quippe Gregorius lib. 4. epist. 32. *Cunctis* (inquit) *Evangelium scientibus liquet, quod voce Dominica Sancto & omnium Apostolorum Principi Petro totius (ac proinde universalis) Ecclesie cura commissa est.* Et Leo Magnus epist. ad Anastasium: *Ad usum Petri Sedem universalis Ecclesie cura confuit.* epist. 30. ad Martian. & Faust. *Curam totius Ecclesie habemus.* epist. 84. ad Episcopos Mauritanie Casarensis: *Sollicitudinem universae Ecclesie ex divina institutione dependimus.* Serm. 1. de Natali Apost. *Roma per sacram B. Petri Sedem Caput orbis efficit.* Gregorius II. in Concilio Romano, & Eugenius II. pariter in Concilio Romano (apud Baron. ad annum 826.) *Civissimus Dominica Plebis* (nota generalem & illimitatam expressionem) *supernam misericordiam Rectores.* Nicolaus I. epist. ad Michael. Imperatorem: *Petrus universam administrare Ecclesiam perpetua successione jubetur.* Et ante Nicolaum I. Gelasius epist. 12. *totius Orbis curam Christo Domino delegavit.* Et ante istos omnes Siricius Papa epist. ad Hunericum Episcop. Tarracon. *Ad Romanam Ecclesiam, ut ad Caput totius corporis, recurrisset.* Et epist. 3. ad Faustum Magistrum: *Totam Ecclesiam Papa dijudicat.*

633 Sic etiam Romani olim Pontifices universalis Episcopi titulum sibi adscribere noluerunt, ut tamen ipsum, sibi ab alijs adscriptum, nullus ipsorum (praeter Gregorium Magnum ob causas num. 631. enarratas) radii iusserit, aut circumduci. Ad id non iussit Magnus Leo (inquit Christianus Lupus in Scholio ad can. 11. Dictatus Gregorii VII.) ut Calcedonensi Synodi, cui istum titulum inscriberat S. Paschasius, de Dioscoro sententiam, sine ulla rasura, aut circumductione, adnexerit suis litteris ad Episcopos Gallicanos. Et Hermisdas Pontifex, ab Imperatoris Justinus Comite Pompeio, passus est se titula-

ri, *Apostolicum Patrem, & Archiepiscopum universalis Ecclesie.* Et Papa Agapetus, universi Orbis terra Patriarcham titulari se permisit a Monachis secunda Syria, in Constantinopolitana Menna Patriarcha Synodo. In sua item Romana Synodo Bonifacius II. & Martinus I. in sua Lateranensi Synodo integrè legi permisit litteras Mauri Caejenatis Episcopi, quae ipsam toto Orbe Apostolicum, & universalem Pontificem titulabant. Item litteras quibus Theodorum Papam ita titularat Sergius, Patriarcha Constantinopolitanus. Obedientiae etiam libellus, quem in octava Synodo profiteri coacti sunt Phociana factionis Episcopi, & Clerici, fuit Roma compositus. Et tamen in ipso Adrianus II. titulatur . . . Papa universalis.

Et hinc Gregorius VII. in Dictatu can. 634 11. iurè definit, quod solus Romanus Pontifex iure dicatur universalis. Quem Dictatum licet Natalis Alexander tom. 18. Hist. Eccles. differt. 3. venerando Gregorii nomini suppositum esse dicit; ab ipso tamen, approbante Romanam Synodo, indubitanter editum, & ut talem recipiendum; nec solida esse Natalis Alexandri in contrarium argumenta, ostendit eruditissimus P. Franciscus d'Enghien Ord. Praedic. S. Theolog. Licentiat, in libro cui titulus: *Autoritas Sedis Apostolicae pro S. Gregorio Papa VII. vindicata*, art. 5. Eundemque Dictatum Christianus Lupus tom. 4. suarum notarum in Concilia, in epist. dedicatoria ad Emin. Card. Roipigliosum, testatur ab orthodoxa Ecclesia constantè recipi, tamquam Spiritu Dei conditum, ideoque totius mundi reverentià consecrandum: Denique Emin. Card. Baronius ad annum 1076. post Onuphrium Paninum l. 4. de var. creat. Rom. Pontif. & multo antiquiorem Mutium German. Chron. l. 15. istius Dictatus de Papae potestate, canones in amplissima Synodo Romana, ad reprimendam schismaticorum audaciam, editos commemorat; nec de hoc ulatenus dubitat, nec dubitavit Natalis Alexander, nisi postquam ab avita Ordinis Praedicatorum in praerogativas Apostolicae Sedis pietate deflexit, pro qua veterem relinquens traditionem, paucis quibusdam Scrip-toribus illi infensus, ut Joanni Launojo, & similibus adherere maluit, quam toti penè Orbi Catholico, illis contradicenti. Ipsemet Richerius (tamen Pontificiae Majestati plusquam nimis infensus) Dictatum supradictum Gregorio VII. & Romanae Synodo ipsius adscribit in Hist. Gener. Concil. to. 1. c. 13. n. 2.

Nec solum Gregorius VII. sed & plures alii Pontifices sanctissimi doctissimique, titulum Episcopi Catholicae, seu universalis Ecclesiae, Romano Pontifici competere declararunt, vel etiam assumpserunt. Et primò quidem cum adlito, *urbis Romae*, Dein de simpliciter, & sine addito. Etenim in Romana sua Synodo Hilarius Papa de seip-

fo scripsit: *Hilarius Episcopus Catholicae Ecclesiae urbis Romae*. Et in sua Synodo Felix III. *Felix Episcopus Ecclesiae Catholicae urbis Romae*. Et ipsemet Gregorius Magnus: *Gregorius Episcopus sanctae, Catholicae, & Apostolicae Romanae Ecclesiae*. Eiusmodi plura testimonia ipsemet Launojus in epist. ad Joan. Bonum producit. Quodque eo titulo usi sint etiam mediorum saeculorum Pontifices, Christianus Lupus ostendit in Scholio ad citatum canonem 11. S. Gregorii VII. Etenim (inquit) Romanae suae Synodo, qua Anastasium S. Marcelli Cardinalem Presbyterum damnavit Leo IV. subscripsit in hunc modum: *Leo S. Catholicae, & Romanae Ecclesiae IV. Episcopus*. Et suae adversus Photium Synodo Adrianus II. *Adrianus Episcopus S. Romanae, Catholicae, & Apostolicae Ecclesiae*. Et antiqua Romani Pontificis professio habet: *Episcopus Catholicae atque Apostolicae Ecclesiae urbis Romae*. Ita per mille annos Romani Pontifices semetipsos titularunt. Non eo sensu quo plures Ecclesiarum particularium Episcopi leguntur sic fuisse titulati, sed in sensu designante Romanum Episcopum, eumque solum esse Episcopum totius Ecclesiae Catholicae, seu universalis, prout S. Gregorius VII. citato canone 11. definit, & Innocentius III. exponit in subjicienda epistola ad Patriarcham Constantinop. Ad quem sensum magis exprimendum plerique Romani Pontifices semetipsos Episcopos Catholicae Ecclesiae sine addito intitularunt. Siquidem *Joannes Monachus Besuensis* (pergit Christianus Lupus) in sui *Coenobii Chronico* refert, *Stephano Abbati datum privilegium*, cui Paschalis II. ita subscripsit: *Ego Paschalis Episcopus Catholicae Ecclesiae*. Et Bernardus Casauriensis Monachus refert sui *Coenobii privilegium*, cum hac inscriptione Calixti II. *Calixtus Catholicae Ecclesiae Episcopus*. Et aliud cum eadem inscriptione Adriani IV. Similes Eugenii III. & Anastasii IV. subscriptiones habes in diplomatis, quae ex Sarlatensis Ecclesiae Archivis protulit, & ad Petri de Marca opus adjunxit Stephanus Baluzius. Quis ipsarum sit primus Author, & an is sit Gregorio VII. anterior, ignoro. Quidquid sit, eas legitimo jure posse fieri, laudatus Gregorius hic definit.

636 Et merito, ac recte (pergit Christianus Lupus.) Etenim licet antiqui Pontifices nunquam discrete voluerint semetipsos titulare universales Episcopos, seu Ecclesiae universalis simpliciter; frequentissime tamen sine urbis aut Ecclesiae addito titularunt se absolute Episcopos. Quod quid est aliud, quam titulari Episcopum totius Ecclesiae Catholicae, seu universalis? Fatetur id Marcus Antonius de Dominis l. 4. c. 2. „ Nostri jam Monarchico spiritu toti inflati, Pontifices Romani in suis inscriptionibus nominari amplius noluerunt; sed vel se Catholicae Ecclesiae Episcopos inscripserunt, vel demum poste-

Tom. II.

riores . . . se tantum Episcopos vocaverunt, ut jam ordinaria Paparum inscriptio sit: *Paulus Episcopus, servus servorum Dei*. Episcopus nimirum absolute totius mundi, & non solum Romanae Sedi alligatus, cui tamen profici se alligatos esse, & sciebant, & profitebantur. Romanae (a qua tamen fuit ex infima populi saepe exaltatus, Ecclesiae deprimendae cupiditas hominem excaecavit. Etenim in sexta-decima Calcedonensis Synodi Actione, ubi Latinus S. Leonem *universalis Ecclesiae Papam*, Graecus textus absolute titulat *Ecclesiae Papam*. Et Romano suo Concilio Gregorius Magnus subscripsit: *Gregorius Dei gratia Episcopus*. Et Liberii Pontificis pleraeque epistolae habent hanc epigraphen: *Liberius Episcopus*. Eadem utuntur Damafus, Zozimus, Leo, & varii Antiqui.

Illi etiam Romani Pontifices, qui se Catholicae Ecclesiae urbis Romae Episcopos titularunt, non addiderunt, *urbis Romae*, ad limitationem, sed ad ampliationem, hoc sensu: Episcopus urbis Romae, quae Catholica est, seu universalis, in quantum scilicet Caput Ecclesiae universalis. Hoc sensu Romanam Ecclesiam jure universalem dici, Innocentius III. declarat in epist. ad Joannem Patriarcham Constantinop. de primatu Romani Pontificis: „ Quaesivisti (inquit) dubitans, & addiscere volens, qua ratione Romanam Ecclesiam unam, & universalem in nostris litteris vocaverimus, velut in quadam specie specialissimas jam divisam: cum & unus sit Pastor, & unum ovile, & sub uno Pastore Christo plures sint constituti Pastores. Nos autem inquisitioni tuae taliter respondemus, quod Ecclesia duabus de causis universalis dicitur: intelligentia namque dictorum ex causis est assumenda dicendi: cum non res sermone, sed rei sit sermo subiectus. Dicitur enim universalis Ecclesia, quae de universis constat Ecclesiis, quae Graeco vocabulo Catholica nominatur. Et secundum hanc acceptionem vocabuli, Ecclesia Romana non est universalis Ecclesia, sed pars universalis Ecclesiae prima & praecipua, velut Caput in corpore. Quoniam in ea plenitudo potestatis existit; ad caeteras autem pars aliqua plenitudinis derivatur. Et dicitur universalis Ecclesia illa una, quae sub se continet Ecclesias universas. Et secundum hanc nominis rationem Romana tantum Ecclesia universalis nuncupatur: quoniam ipsa sola, singulari privilegio dignitatis caeteris est praelata. Sicut & Deus universalis Dominus appellatur, non quasi jam divisus in species, aut specialissimas, aut etiam subalternas; sed quoniam universa sub ejus dominio continentur. Est enim una generalis Ecclesia, de qua Veritas inquit ad Petrum: *Tu es Petrus, & super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam*. Et sunt multae particulares Ecclesiae, de quibus Apostolus ait:

Bb 2

- „ *Instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium Ecclesiarum.* Ex quibus omnibus una confiluit, tamquam ex particularibus generalis.
- 638 Innocentio III. succinens Gregorius X. Constantinopolim misit seriem professionis fidei à Græcis faciendæ, pro ipsorum reunionem, in qua sic habetur: *Ipsa quoque Romana Ecclesia summum & primum primatum & principatum super universam Ecclesiam Catholicam obtinet: quem se ab ipso Domino in B. Petro Apostolorum principe, sive vertice (cujus Romanus Pontifex est successor) cum potestatis plenitudine recepisse veraciter & humiliter recognoscit, &c.* Juxta quam seriem, primatum ejusdem Romanæ Ecclesiæ Græcorum Imperator per litteras, & Episcopi Græci per Legatos in Generali Concilio Lugdunensi II. professi sunt, obedientiamque Summo Pontifici exhibuerunt. Post Gregorium X. Joannes XXII. in Bulla condemnatoria Marfilii de Padua, data Avenione x. Kalendas Novemb. sui Pontificatus anno 12. *Quod autem B. Petrus plusquam alii Apostoli auctoritatem habuit, ex prædictis Scripturis evidenter concluditur. Certum est enim quod major est auctoritas Pastoris, quam gregis. Petrus totius gregis Dominici generalis constitutus est Pastor.*
- 639 Martinus V. in Bulla, quam approbante Concilio Constantiensi dedit contra errores Wiclef & Joannis Hus, hunc articulum damnavit: *Petrus non est, nec fuit Caput Ecclesie sanctæ Catholicæ.*
- 640 Post Martinum V. Pius II. in Bulla retractationis, supra relata, declarat, quod *Christus unum constituit ut verticem, ac Ducem, ac Pastorem universi gregis Simonem Petrum, dicens: „ Tu es Petrus, &c. „ Et infra: In hanc usque diem servatum est, ut qui Romæ sederit Antistes, rite institutus per legitimum electionis iramitem, tamquam Aaron vocatus à Domino, hunc omnes Christianæ plebes, omnes Clerici, omnes Episcopi, tamquam Jesu Christi Vicarium, & B. Petri successorem, universalis Ecclesie Caput ac Rectorem venerati sunt. Inter quos plurimi pro Christi nomine asperrimos perpeffi cruciatus, & multæ, coronam Martyrii susceperunt, plurimi Confessores egregii, vitæ, moribus, & doctrinâ fulgentes..... ad celestem gloriam pervenere, &c.*
- 641 Post ipsos Leo X. in Bulla *Pastor æternus*, in Concilio Generali Lateranensi, sacro approbante Concilio edita, Romanum Pontificem, *authoritatem super omnia Concilia habere* declarat, atque aded super Ecclesiam universam. Quod ex S. Scripturæ testimonio, dictis SS. Patrum, & aliorum Pontificum, sacrorumque Canonum decretis ostendit.
- Post Leonem X. Paulus III. plerasque Bullas suas, signanter Bullam facultatis transferendi Concilii, quæ inferitur in fine sess. 7. Concilii Tridentini, sic incipit:
- Regimini universalis Ecclesie, meritis licet imparibus, disponente Domino, præidentes, &c.* Quomodo plures alii Summi Pontifices Bullas suas pariter inchoaverunt, vel verbis æquipollentibus, prout Pius IV. Bullam celebrationis Concilii Tridentini sessioni 16. insertam, inchoat dicens: *Ad Ecclesie regimen solâ Dei dignatione vocati, &c.*
- Ecce ergo ex Siricio, Leone Magno, Hilario, Felice III. Hormisda, Bonifacio II. Agapeto, Martino I. Gregorio II. Gregorio Magno, Eugenio II. Nicolao I. Adriano I. Gregorio VII. Paschali II. Calixto II. Eugenio III. Anastasio IV. Adriano IV. Innocentio III. Gregorio X. Martino V. Pio II. Leone X. Paulo III. &c. habemus, Romanum Pontificem esse Caput, Pastorem & Rectorem Ecclesiæ universalis. Quod & rursum tradunt Leo Magnus, Gregorius Magnus, &c., dum declarant Petrum universalis Ecclesiæ fundamentum, nam quod est in ædificio fundamentum, illud in corpore Caput, in grege Pastor, in regno Rex, in Communitate Rector, &c. ut supra dixi.
- Nec laudatorum Pontificum, licet in propria causâ, seu potius Sedis suæ, loquentium, magis rejici potest auctoritas, quam Conciliorum Oecumenicorum, in propria causâ pariter loquentium. Præsertim cum prærogativæ Sedis Apostolicæ, non tam sint propria causâ Romanorum Pontificum, quam causâ Christi, cujus Vicarii sunt; imò causâ communis Ecclesiæ Catholicæ. Apostolicæ quippe Sedis, seu Petri Auctoritas, Catholicæ Ecclesiæ fundamentum est, Domino contestante: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Sed & privilegia Sedis Apostolicæ arma sunt contra omnes impetus gravitatum (ut supra dixi ex Nicolao I. epist. 30.) & munimenta atque documenta Domini Sacerdotum, &c. Propter quod idem Pontifex epist. 32. Privilegia (inquit) Sedis nostræ usque ad mortem, divinâ annuente gratiâ, vestigia Patrum nostrorum sequentes, defendimus. Sed & vos illa quatenus illibata, utpote totius Ecclesiæ remedia, custodiantur, toto conatu & omnibus votis operari ac desiderare debetis. Quoniam..... tegmina sunt..... totius Ecclesiæ Catholicæ.
- Romanos autem Pontifices, in causâ Christi, totiusque Ecclesiæ Catholicæ, non minus idoneos esse testes, quam Oecumenica Concilia, soli negant hæretici. Cumque laudati Pontifices sic intellexerint Scripturas §. 1. 2. & 3. relatas, etiam Sanctissimi illi, qui primis sex sæculis floruerunt, absque errore, & temeritate ipsis contradicere non potest, nec credi, quod propriæ dignitatis augendæ gratiâ, sacras Litteras, cum fidei & religionis periculo, perperam exposuerint. Neque enim ipsorum dignitas, auctoritas, & sanctitas id credere permittit.

Imò nec Scriptura ipsa, quã teste, infallibilem ipsis sacrorum eloquiorum expositionem commisit, qui regni sui claves, scientiã nimirum & potestatis, ipsis tradidit, ipsiusque Ecclesiã super illis ædificatã infallibilitatem ab ipsis, tamquam lapidibus fundamentalibus, pendere voluit.

s. V.

Demonstratur 5°. ex traditione Conciliorum.

644 **C**oncilium quippe Ephesinum p. 2. act. 3. nulli dubium, imò saculis omnibus notum esse dicit, sanctum . . . Petrum . . . Ecclesiã Catholicã fundamentum à Domino . . . ecclesiã regni claves accepisse; Cyrillumque, in quantum Cælestini Papæ ibi Vicarium, congregatorum Episcoporum Caput appellat.

645 Deinde in magno Concilio Calcedonensi act. 3. Athanasius Ecclesiã Alexandrinã Presbyter, Theodorus & Ithyron ejusdem Ecclesiã Diaconi, necnon Sophronius, Civis Alexandrinus, suos contra Dioscorum libellos Synodo obtulerunt, cum hac epigrapha: *Sanctissimo, ac Dei amantissimo, & universali Archiepiscopo, & Patriarcha Magne Roma Leoni, & universali Calcedonensi Synodo.* Istos verò libellos probavit, dum suis actis inferi iussit Synodus. Act. 4. plena Synodus: *Beatissimus atque Apostolicus Vir universalis Ecclesiã Papa Leo, sive* (ut S. Thomas opusc. contra errores Græcorum refert) *Leo Sanctissimus, Apostolicus, & Oecumenicus*, id est universalis, Patriarcha per multos annos vivat. Et in sententia condemnatoria Dioscori, Patriarchæ Alexandrini, quam ex plenã Synodi consensu pronuntiavit S. Paschasius, Lyliberi Episcopus in Sicilia, Primarius Apostolicæ Sedis Legatus: *Sanctus ac Beatissimus Papa Caput universalis Ecclesiã Leo.* Sic habetur in exemplari latino, quod suis ad Gallicanos Episcopos de successu Synodi litteris annexuit S. Leo: tametsi voces istæ, *Caput universalis Ecclesiã*, sublata sint à textu Græco. Et fidei definitioni act. 6. Legati Apostolici, omni Synodo approbante, primi sic subscripserunt: *Vicarius Domini mei Beatissimi, atque Apostolici universalis Ecclesiã Papa urbis Romæ Leonis.* Et in relatione ad S. Leonem tota Synodus, id est sexcenti triginta Patres, synodaliter ibi congregati, imprimis dicunt, quòd *Episcopo Romano vinea* (id est Ecclesiã generaliter & simpliciter dictã, adeòque Ecclesiã universalis) *custodia à Salvatore commissa est.* Deinde eundem Leonem, tamquam Caput & Patrem suum, atque adeò tamquam Caput & Patrem Ecclesiã universalis, Concilii Oecumenici agnoscunt: *Quibus in* (aiunt de seipsis sexcenti illi Patres) *sicut membris Caput præerat.* Et infra: *Tuis decretis nostrum honorã iudicium; & sicut nos Capiti in bonis adjectum consonan-*

tiã, sic & Summitas tua Filiis quod decet adimpleat.

Postmodum sexta Synodus in relatione ad Agathonem: *Tibi, ut prima Sedis Anistiti universalis Ecclesiã, quid gerendum sit relinquimus.* Infra: *Romana Sedes est petra, super quam Dominus Ecclesiã fundavit.* Et in ferm. acclamat. ad principem, plena Synodus Agathonem vocat *Patrem suum . . . & Pontificem Pontificalissimum.* Et cum eadem Synodo Constantinus IV. Augustus in litteris ad Leonem II. sic scribit: *Leoni sanctissimo & Beatissimo Archiepiscopo veteris Romæ, & Oecumenico* (id est universali) *Patriarcha.*

Post sextam Synodum Concilium Generale Lugdunensẽ I. sub Innocentio IV. *Dei Filius* (inquit) . . . ne gregem, sui pretio sanguinis gloriosi redemptum, ascensurus post resurrectionem ad Patrem, absque Pastore desereret, ipsius curam B. Petro Apostolo commisit, id est Pastorem gregis sui, seu Ecclesiã suã ipsum constituit. cap. pro humani de homic. in 6.

Concilium quoque Lugdun. II. sub Gregorio X. tit. de electione & electi potest. Romanus Pontifex est . . . Rector universalis Ecclesiã, & gregis Dominici Director. Concilium Constantiense condemnavit sequentes articulos Joan. Wicleff, Joannis Has, &c. VII. *Petrus non est, nec fuit Caput Ecclesiã sancta Catholicã. XXVII. Non est scintilla apparentia quòd oporteat esse unum Caput in spiritalibus regens Ecclesiã, quòd semper cum ipsa militante Ecclesiã conservetur, & conserveur.*

Et inter articulos, de quibus interrogari jubet suspectum de hæresi Wicleff, &c. unus est, *Utrum credat quòd Papa canonicè electus . . . sit successor B. Petri, habens supremam auctoritatem in Ecclesiã Dei.* Ex quibus Card. à Turrecremata in Apologia pro Eugenio IV. & Duvallius to. 2. tract. de supr. Rom. Pont. potest. par. 1. q. 6. inferunt duo esse à Concilio Constantiensi definita. Primum, quòd *Papa sit Caput Ecclesiã Catholicã.* Secundum, quòd *Papa, canonicè electus, habeat auctoritate supremam in Ecclesiã Dei:* ita ut Duvallius dicat, jam contrarium citra hæresim manifestam defendi non posse.

Sed & Concilium Florentinum sub Eugenio IV. *Definimus* (inquit) . . . *Romanum Pontificem in universum orbem tenere primum, & . . . esse . . . totius Ecclesiã Caput, & omnium Christianorum Patrem, ac Doctorem existere, & ipsi in B. Petro pascendi, regendi, ac gubernandi universalem Ecclesiã à Domino nostro Jesu Christo plenam potestatem traditam esse; quemadmodum etiam in gestis Conciliorum Oecumenicorum, & in sacris Canonibus continetur.* Græci quidem in principio subscribere volebant isti definitioni, nisi cum hac limitatione, *juxta tenorem Ca-*

noam. Sed limitationi Concilium non acquieuit, ejuſque perſuaſione tandem conſenſerunt in finale iſtud additamentum, quemadmodum etiam in geſſis Conciliorum (utiſque ſupradictorum) & in ſacris Canonibus continetur. Nec certè, quoad ſubſtantiam, valdè diverſa erat declaratio, quam Patribus Latinis ultrò obtulerunt, antequam Concilii definitio utriſque diſcuſſa, Eccleſiæ univerſali proponeretur; ſic enim ſe habebat: *Habeat Papa ſua privilegia ſecundùm Canones, & dicta Sanctorum, S. Scripturam, & Acta Synodorum. Faciemur ipſum Summum Pontificem, & Procuratorem, Locum gerentem, Vicarium Chriſti, Paſtorem & Doctorem omnium Chriſtianorum, regentem & gubernantem Dei Eccleſiam, ſalvis privilegiis Patriarcharum Orientis, &c.* Omnes quippe prærogativas iſtas fatentur ipſi competere, tam ex declaratione S. Scripturæ, quam ſanctorum Patrum, & Canonum vetuſtiſſimorum, utique Canonum Arabicorum can. 39. *Qui tenet Sedem Romæ, Caput eſt & Princeps omnium Patriarcharum: quandoquidem ipſe eſt primus ſicut Petrus, ut qui ſu Vicarius D. N. Jeſu Chriſti ſuper cunctos populos, & univerſam Eccleſiam Chriſtianam.* Extray. quemadmodum operoſi. de pœnit. & remiſſ. Ipſi diſpoſitione ſupernâ univerſi gregis Domini ſollicitudo commiſſa eſt. Cap. novuſ ille de judic. *Ad regimen univerſalis Eccleſiæ vocatus eſt.* Cap. rogamus 24. *B. Petrus eſt Caput totius Eccleſiæ.* Innumeros alios canones omittam, ut tranſeam ad Concilium Lateranenſe ſub Leone X. in quo Romanus Pontifex dicitur *ſuper omnia Concilia auctoritatem habere*, atque adeo ſuper Eccleſiam univerſam.

650 Ipſum denique Tridentinum, inter Generalia ultimum, ſeſſioni ſuæ 7. inſeruit Bullam Pauli III. in qua Romanus Pontifex præſidere dicitur *regimini univerſalis Eccleſiæ.* Et ſeſſioni 10. Bullam Julii III. in qua in id Papam ſpectare dicitur, *Concilia Generalia*, ac per conſequens univerſam Eccleſiam dirigere. Et ſeſſ. 24. c. 1. de reform. Concilium dicit, quòd *Romanus Pontifex ſollicitudinem univerſa Eccleſiæ, ex muneris ſui officio debet, ex officio utique Paſtoris illius.* Et in acclamationibus Patrum in fine Concilii, Pius IV. per Cardinalem à Lotharinga proclamatur univerſalis Eccleſiæ Pontifex: *Beatiffimo Pio Pape, & Domino noſtro Sancta univerſalis Eccleſiæ Pontifici, multi anni, & æterna memoria.*

651 A Conciliis particularibus referendis ſuperſedeo, Magnum Remenſe Concilium (Præſidente Leone IX. celebratum) referre contentus, in quo, *lectis ſententiis, ſuper hac re olim promulgatis ab Orthodoxis Patribus, declaratum eſt, quòd ſolus Sancta Romane Sedis Pontifex univerſalis Eccleſiæ Primas eſſet, & Apoſtolicus.*

§. VI.

Demonſtratur 6°. ex traditione Sanctorum.

Primò namque Cyprianus (teſte Lenſeo 652 lib. pro una Chriſti in terris Eccleſia) Romanum Pontificem, Eccleſiæ totius Paſtorem dicit, *cui obtemperare debeat fraternitas univerſa.* Et verò Cyprianus lib. de unitate Eccleſiæ dicit, inde ſchiſma & hæreſes provenire, quòd *ad veritatis originem non reditur, nec Caput queritur, nec Magiſtri calefti doctrina ſervatur. Qui loquitur ad Petrum: „Ego dico tibi, quia tu eſ Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam, & meam . . . . Et tibi dabo claves regni caelorum . . . . Et eidem poſt reſurrectionem ſuam dicit: „Paſce oves meas. „Et quamvis Apoſtoli omnibus . . . . parem poteſtatem tribuat . . . . tamen ut unitatem manifeſtaret, unitatis ejuſdem originem ab uno incipientem ſua auctoritate diſpoſuit . . . . exordium ab unitate proficiſcitur, ut Eccleſia una monſtretur . . . . Eccleſia una eſt, qua in multitudinem latius incremento fecunditatis extenditur. Quomòdò ſolis multi radii, ſed lumen unum: & rami arboris multi, ſed robur unum tenaci radice fundatum. Et cum fonte uno riuus pluriſimi deſtium . . . unitas tamen ſervatur in origine . . . . Sic & Eccleſia . . . . per totum orbem radios ſuos porrigit . . . . ramos ſuos in univerſam terram extendit, profluenteſ largiter rivos latius extendit; unum tamen Caput illius eſt, & origo, ſcilicet Petrus, ut antè dixit. Propter quod & ſubjungit illud Joan. 10 *Etenim unus grex, & unus Paſtor.* De quo ruſum in epiſt. ad Jubajan. *Nos Eccleſia unus Caput & radicem tenemus . . . . Nam Petro primum Dominus, ſuper quem ædificavit Eccleſiam, & unde univerſitatis originem inſtituit, & oſtendit, poteſtatem iſtam dedit, &c.* Et epiſt. ad Cornelium Papam de reverſis ad Eccleſiæ unitatem, ipſos ſic pœnitentes inducit: *Nos Cornelium Episcopum ſanctiſſima Eccleſia Catholica electum à Deo . . . ſcimus. Nos errorem noſtrum conſitemur . . . nec enim ignoramus unum Deum eſſe, unum Chriſtum . . . unum Episcopum in Eccleſia Catholica eſſe debere.* Præterea Cathedram Romanam idem Cyprianus lib. 4. epiſt. 8. ad Cornel. *Eccleſia Catholica Matricem & radicem vocat.* Igitur Romanum Pontificem in ea ſedentem, Eccleſiæ Catholicæ non ſolum fundamentum, originem & radicem, ſed etiam Patrem, Paſtorem, & Caput eſſe tradit, prout laudatorum teſtimoniorum collatio manifeſtum facit.*

Secundò Arnobius in Pſalm. 138. *Solus 653 Dominus Jeſus Chriſtus dicebat: Ego ſum Paſtor bonus, & ſequuntur me oves meæ, tam ſcilicet congregatim, quam diſperſim. Hoc ergo nomen ſanctum, & ipſius nominis poteſtatem, poſt reſurrectionem ſuam Petro commiſit pœnitenti.*

- tenti, & negatori suo hanc, quam solus habuit in ovis, etiam congregatas, sive in gregem univ[er]sum, tribuit potestatem.
- 654 Tertio Athanasius in epistola ad Felicem cum Synodo sua Alexandrina: *Scimus, vos univ[er]salis Ecclesie curam gerere. Et in epist. ad Liberium I. Univ[er]salis Ecclesie vobis à Christo est commissa cura.*
- 655 Quarto Epiphanius in Anchorato, de eodem Petro dicit: *Hic est qui audivit: Pasce oves meas: cui creditum est ovile.*
- 656 Quinto Chrysostomus homil. 85. super Joan. *Petrum totius orbis ordinat Magistrum & Doctorem. Sic refert S. Thomas opusc. contra errores Græcorum. Deinde in cap. 16. Matth. Ecclesia Pastorem constituit. Ipsum univ[er]so terrarum orbi preposuit. Lib. 2. de sacerdot. Petro super familiam Christi (quæ est Ecclesia univ[er]sa) constituto applicat id quod Christus apud Lucam ait: *Quis est fidelis servus & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam. Homil. 1. de peccat. Ecclesia primatus, gubernatioque per univ[er]sum mundum ei à Christo conceditur est.**
- 657 Sexto Ambrosius in Pal. 43. post medium: *Petrus Ecclesie preponitur. Dominus. . . cum Pastorem elegit Domini gregis.*
- 658 Septimo Augustinus tr. 123. in Joan. Petrum Ecclesie Domini gregis Pastorem agnoscit, dum ait: *Sic amoris officium, pacere Dominicum gregem, &c.*
- 659 Octavo Author serm. 124. de temp. apud eundem Augustinum (qui est 79. Appendicis, in noviss. edit. Operum ipsius) dicit, quod Petri lapsum permisit Deus, ut Ecclesie Reclori futuro ignoscendi peccantibus quedam regula poneretur. *Credenda enim erant Petro claves Ecclesie. . . totius corporis morbum in Capite curat Ecclesia.*
- 660 Nono Prosper in Carmine de ingratis: *Sedes Roma Petri, qua Pastoralis honoris, facta Caput mundo, &c.*
- 661 Sophronius Hierof. in opere de labor. SS. Petri & Pauli: *Petro mundi procuratio committitur, & traduntur celestium thesaurorum claves: super cætam Apostolorum constitutus est.*
- 662 Decimo Vincentius Lirinensis lib. advers. hæres. Romanum Pontificem vocat Caput orbis.
- 663 Undecimo Ambrosiaster, seu Hilarius, Romanæ Ecclesie Diaconus, in illud 1. Timoth. 3. *Ut scias quomodo te oporteat conversari in domo Dei &c. Domus Dei Ecclesia dicitur, cuius hodie Reclor est Damasus. Et q. 75. in novum Testam. in Appendic. to. 3. Oper. August. edit. noviss. Saluator cum pro se & Petro dari jubet, pro omnibus exsoluisse videtur. Quia sicut in Salvatore erant omnes causæ Magistrerum: ita & post Salvatorem in Petro omnes continentur. Ipsum enim constituit esse Caput eorum, ut Pastor esset Domini gregis. Et explicans verba Salvatoris: Rogavi pro te, sic pergit: *Manifestum est in Petro omnes contineri. Rogans enim pro Petro, pro omnibus rogasse dignoscitur. Semper enim in preposito populus aut corripitur, aut laudatur.**
- Duodecimo Ennodius in lib. de Synodis sub Symmacho Papa, quem suum Synodus ipsa fecit: *Illi quidquid fidelium est submititur, dum totius corporis Caput esse designatur.*
- Decimo-tertio S. Maximus, Episcopus Taurinensis, homil. 3. in Natali BB. Petri & Pauli: *Petro totius Ecclesie gubernacula tradita sunt.*
- Decimo-quarto Joannes Ravennatenis Episcopus epist. ad Gregorium Magnum: *Sedes Romana univ[er]sa Ecclesie jura sua transmittit.*
- Decimo-quinto Maurus Ravennæ & ipse Episcopus, in litteris contra Monothelitas, lectis in Concilio Lateran. Martinum I. appellat *totius orbis Apostolicum, & univ[er]salem Pontificem.*
- Decimo-sexto Damascenus in historia Barlaam & Josaphat c. 11. *Petrus totius orbis Magister instituitur.*
- Decimo-septimo Alcuinus in lib. de div. offic. Dominus. . . in Beatissimo Petro. . . quasi quodam Capite, dona sua voluit in corpus omne, id est Ecclesiam univ[er]sam, manare.
- Decimo-octavo Patrensis Episcopus apud Liberatum Breviar. c. 22. dicit, *unum Papam esse super Ecclesiam totius mundi.*
- Decimo-nonò Hincmarus Remensis in litter. ad Adrian. II. ipsum vocat *univ[er]salem Ecclesie Papam.*
- Vigesimo Petrus Damiani, in vita S. Barbati: *Roma absque dubio Caput est. . . totius Ecclesie. In vita S. Vitalis: Totius orbis sibi vendicat Principatum.*
- Vigesimo-primò Anselmus Cantuar. Episcop. de Incarn. Verbi cap. 1. *Domino & Patri univ[er]sa Ecclesie in terra peregrinantis, Summo Pontifici Urbano. Divina providentia Vestram elegit Sanctitatem, cui. . . Ecclesiam suam regendam committeret, &c.*
- Anselmo Cantuariensi succinit Anselmus Havelburgensis lib. 3. Dialog. c. 12. *Certum est, & nulli, qui sit sani capitis, dubium, quod sicut una est Ecclesia; sic & unius Ecclesie unum est Caput, & hic est Romanus Pontifex.*
- Vigesimo-secundò Gottofridus Viterbiensis in dedicat. Historiæ suæ univ[er]salis: *Summo & univ[er]sali Papa Urbano VI.*
- Vigesimo-tertio Hugo Victorinus lib. 1. erudit. Theol. de Sacram. cap. 43. *Papa. . . univ[er]salis dicitur, quia univ[er]sa Ecclesie presidet.*
- Vigesimo-quarto Petrus Abbas Cluniacensis lib. 1. epist. 1. Innocentium Papam sic affatur: *Habetis cum tota Ecclesia, vobis à Deo commissa, & me in membris Christi ultimum. Et lib. 4. c. 19. Summum Pontificem. . . totius Ecclesie suæ. . . Præsulem mortalibus benignitas divina concessit.*
- Vigesimo-quinto Petrus Abbas Cellen-

sis l. 8. epist. 11. *Totius Christianitatis onus humeris Apostolicis impositum non ignorat, qui Christum Principi Apostolorum dixisse non dubitat: Tu es Petrus, &c. Et epist. 16. Universitas Christianitatis, Pater Sanctissime, vestro regitur moderamine.*

678 Vigesimo - sexto Petrus Blefensis, seu (ipso dictante) Alconora Angliæ Regina, epist. 145. *Exurgat igitur orbis Episcopus... Nonne Petro Apostolo, & in eo vobis à Deo omne regnum, omnisque potestas regenda committitur? Et epist. 165. ad Adrian. IV. Univerſa Ecclesia præſideat.*

679 Vigesimo - septimo Bernardus lib. 2. de considerat. ad Eugen. *Petrus non unam Ecclesiam, ut ceteri quique suam, sed seculum ipsum (id est orbem universum) gubernandum suscepit. . . . Alii singuli singulas sortiti sunt plebes. . . . Jacobus unâ contentus est Hierosolymâ, Petro UNIVERSITATEM cedens. Serm. 3. de septem fragment. misericord. Petro . . . totius Ecclesia cura Pastoralis commissa est. Epist. 130. Innocentium Papam vocat Univerſitatis Patrem. Epist. 137. Eugenium sic alloquitur: *Locus in quo stas, locus Petri est. . . . quem constituit Dominus Dominum domus sue, & Principem omnis possessionis sue. Constitutus es super gentes & regna, ut evellas & destruas, & adifices & plantes.**

680 Vigesimo-octavo Fulbertus Episcopus Carnotensis epist. 22. *Dilectissime Pater, cui totius Ecclesia cura commissa est.*

681 Vigesimo-nonò Albertus Magnus in 4. dist. 24. ad 7. & 2. *Jurisdicção universalis potestatis descendit in Papam à Domino, ex hoc, quòd Petro succedit.*

682 Trigesimo Alexander de Ales 4. p. Summ. memb. 3. *Pontifex est totius universalis Ecclesia Sponsus & Rector.*

683 Trigesimo-primò S. Thomas 2. 2. q. 10. a. 10. *Papa toti Ecclesia præſt. Opusc. contra error. Græcor. In totam Ecclesiam plenitudinem habet potestatis, & universalem Prælationem obtinet. Et rursus: Similis est error dicentium Spiritum sanctum à Filio non procedere. Opusc. contra impugnant. relig. Papa, qui obtinet vicem Christi in tota Ecclesia, universalis Ecclesia Sponsus dicitur. Si Sponsus, ergo Caput: cum certum sit Sponsum esse Caput Sponsæ.*

684 Trigesimo-secundò S. Bonaventura serm. 12. in Hexæmeron, tit. de statu Eccles. milit. : *Etsi alie quatuor Sedes plenam auctoritatem habent super Ecclesis partialibus; sola tamen Roma universaliter, sicut sol super planetas, habet plenitudinem potestatis super omnes, etiam congregatim sumptas. Hoc enim designat similitudo solis, qui non solum rex est planetarum disgregatim, sed etiam congregatim sumptorum.*

685 Trigesimo-tertiò Beatus Augustinus Triumphus l. de potest. Eccles. *Error est,*

pertinaci mente non credere, Romanum Pontificem universalis Ecclesia Pastorem, &c.

Trigesimo-quartò S. Antoninus in Sum. 686 p. 3. pluribus argumentis demonstrat, Papam esse Caput & Pastorem Ecclesia universalis, ipso etiam Concilio superiore. Sicut & B. Joannes Capistranus, de Papæ, & Concilii, seu Ecclesia auctoritate p. 3. secundæ partis principalis, ubi sic: *Cum itaque Papa sit ministeriale Caput representans ipsum Caput mystericale, scilicet Christum, patet quòd omnes fideles universaliter subjiciuntur huic Capiti, & sic universalis Ecclesia. Ergo & ipsum Generale, seu Oecumenicum Concilium, universalem Ecclesiam representans, per argumentum à majori ad minus. Plus est enim representatum, quàm representans. Ergo plus est Universitas Ecclesia, quàm Concilium ipsam representans.*

Trigesimo-quintò Joannes Rosenſis Episcopus, & Martyr art. 25. contra Lutherum: *Græci & Latini Patres nobiscum sentiunt, Petrum exordium Ecclesia fuisse, & ab eodem Christi Ecclesia profuixisse velui à summo Capite, & supremo post Christum, cuius & successio perpetuabitur, finem nullum habitura, quamdiu seculum hoc duraverit.*

Nec in eo soli sancti Patres, ac Doctores inter se, sed & cum ipsis Reges ac Imperatores conveniunt. Siquidem Constantinus IV. Imperator in litteris ad Agathonem (uti §. præcedenti vidimus) sicut & Justinianus II. in litteris ad Joannem Papam, ipsum vocat *Oecumenicum Papam*. Sigismundus, Burgundiorum Rex, in litteris ad Symmachum (per Avitum Viennensem Archiepiscopum scriptis) ipsum vocat *Præsulem Ecclesia universalis*. Et Sirmondus to. 2. Conciliorum Gallia ad annum 817. refert epistolam subscriptam à Ludovico Pio Imperatore, tribuque filiis suis, Carolo Calvo, Ludovico, Lothario, necnon ab Episcopis decem, Abbatibus octo, Comitibus quindecim, & plerisque aliis Principibus, cum hac inscriptione: *Domino Paschali, Summo Pontifici & universali Papæ*. Sanctus quoque Eduardus, Anglorum Rex, apud Acredum in vita ipsius, Nicolao Papæ sic scribit: *Summo universalis Ecclesia Patri Nicolao Eduardus, gratiâ Dei Anglorum Rex, &c.* Hicce omnibus Facultas Parisiensis usque ad eò subscribit, ut 1°. Decembris 1554. omnes & singuli Magistri illius, palàm, apertoque ore idipsum professi sint, ut vidimus in fine capituli. . . . Et anno 1561. hanc fecit declarationem: *Ecclesia universalis . . . habet sub Christo Jesu unum Caput visibile, cui omnes Christiani, si salvi esse velint, obedire tenentur.*

Ipsè etiam Gerson, ejusdem Facultatis 689 Cancellarius, lect. 3. de vit. spirit. *Habet (inquit) Papa dominium Superioritatis à Christo supra totam Ecclesiam, cum plenitudine potestatis, ita ut universalis Ecclesia Pontifici Romano*

mano subiecta sit, ut ait ibidem lect. 2. Et Petrus Alliacenſis in Veſperiar. quaest. reſumpta conſul. 1. de Petro Chriſti Vicario: *Pater ex dictis in 2. articulo quaestionis, quam tractavi in Veſperis, ubi ostendi, quod Petrus Apostolus, ex Chriſti institutione, fuit Caput, & habuit Principatum univerſalis Eccleſiae.*

Romanum itaque Pontificem univerſalis Eccleſiae Caput & Paſtorem eſſe, nedum ipſi Pontifices, ſed & Patres omnes tradiderunt, ſicque intellexerunt eloquia illa evangelica: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram aedificabo Eccleſiam meam. Tibi dabo claves regni calorum. Paſce oves meas. Fiet unum ovile, & unus Paſtor, &c.* Omnium verò Pontificum, Patrumque traditio circa ſenſum ſacrorum textuum, certum eſt argumentum veritatis; juxta Trid. ſeſſ. 4.

ſ. VII.

Idiſſimum ratio non una demonſtrat.

690 **P**rima ratio eſt, quia certum eſt, Petrum, & quemlibet ipſius ſucceſſorem, eſſe fundamentum fidelium omnium, etiam congregatorum, ſeu congregatim ſumptorum, atque adeò Eccleſiae univerſalis. Igitur certum eſt, ipſum eſſe Caput, & Paſtorem fidelium omnium, etiam congregatorum, ipſiſque proinde Eccleſiae univerſalis. Quod eſt enim in domo fundamentum, hoc eſt in corpore Caput, & in grege Paſtor. Nam uti domus pendet à fundamento, non fundamentum à domo; ſic corpus pendet à Capite, grex à Paſtore; non Paſtor à grege, nec Caput à corpore. Et Petrus (ſicut & quilibet ſucceſſor ipſius) per id conſtitutus eſt Eccleſiae Paſtor & Caput, per quod conſtitutus eſt fundamentum. Quod enim Salvator promiſit Matth. 16. *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram aedificabo Eccleſiam meam*, hoc adimplevit Joan. 21. cum dixit: *Paſce agnos meos, paſce oves meas*, prout Eccleſia ſemper intellexit. Quod autem certum ſit, Petrum eſſe fundamentum fidelium omnium, etiam congregatorum, adeòque ipſius etiam Eccleſiae univerſalis, perſpicuè declarant verba illa: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram aedificabo Eccleſiam meam*: utpote exprimentia, ſeu expreſſè declarantia, Eccleſiam aedificandam eſſe ſuper Petrum, tamquam fundamentum, ſeu petram fundamentalem; Eccleſiam (inquam) de qua proximè ſubjungitur, quod *adverſus eam porta inferi non prevalebunt*. Eccleſia verò (praesertim ſic deſcripta) non eſt ſinguli fideles, vel Episcopi diviſim, ſed omnes conjunctim, ſeu congregatim. Eccleſia namque nomen collectivum eſt, proprie ſignificans collectionem, ſeu congregationem fidelium. Nec de ipſa, aliter ſumpta, verificatur illa ipſius firmitas tanta, ut adverſus eam infernus nequeat praevale-

Tom. II.

re. Nec hoc negari poteſt, abſque cavillatione. Cum aperte ſit contra rationem, id quod Salvator affirmat de Eccleſia, negare de eo quod proprie eſt Eccleſia, ſolumque concedere de eo quod proprie Eccleſia non eſt.

Secunda ratio: Eccleſia univerſalis eſt 691 unus grex, & unum ovile Chriſti, de quo Chriſtus ipſe: *Fiet unum ovile*. Unum ergo habet Paſtorem, ſicut idem ibidem ſubjungit, & *unus Paſtor*. Sed alium non habet Paſtorem unum (poſt Chriſtum) niſi Petrum, ac quemlibet Petri ſucceſſorem. Ergo quilibet Petri ſucceſſor eſt unus Paſtor Eccleſiae univerſalis. In idem recidit hæc ratio: Eccleſia univerſalis eſt unum corpus viſibile. Igitur habet Caput unum viſibile. Non alium niſi Petrum. Igitur Petrus eſt Caput viſibile Eccleſiae univerſalis. Omnium proinde fidelium, & Episcoporum, etiam congregatim ſumptorum. Ipſius proinde etiam Concilii Generalis.

Tertia ratio: generales, illimitatasque 692 Evangelii ſententias, abſque Eccleſiae auctoritate, non licet ad privatum ſenſum reſtringere, vel limitare, uti demonſtravimus to. 1. Prolegomeno 3. c. 12. Adverſus certiffimam verò regulam iſtam peccant contrariae opinionis ſectatores. Quod enim Chriſtus illimitatè, & abſque diſtinctione, vel exceptione dixit: *Tibi dabo claves regni calorum. Quodcumque ligaveris. Paſce oves meas, &c.* limitatè, cumque diſtinctione, & exceptione accipi volunt, cum dicunt, non intelligi de toto Chriſti grege, ſeu de omnibus congregatim. Nec exceptionem iſtam, ſeu diſtinctionem Eccleſiae faciunt auctoritate, ſed ſua, ſententias illas illimitatas ad privatos ſenſus ſuos reſtringentes, contra ipſius Eccleſiae ſenſum, quæ pro Papa orat, velut pro totius Eccleſiae Capite, totiuſque Dominici ovilis Paſtore: *Deus omnium fidelium Paſtor & Reſtor, qui famulum tuum N. Eccleſiae tuae* (id eſt tori fidelium congregationi, totique Dominico ovili) *praefiſſe voluisti.*

Quarta ratio: unus eſt ſupremus Eccle- 693 ſiae Monarcha, Romanus utique Pontifex, uti probatum eſt ſupra. Quemadmodum ergo ſupremus Monarcha Gallorum v. g. praefiſt toti regno, & omnibus Statibus illius, etiam congregatis, id eſt generali Coetui ipſorum. Ita ſimiliter, &c.

CAPUT XLV.

Argumenta, quæ adverſus hæſtenſis dicta obijciuntur, invalida eſſe oſtenduntur.

Adverſus ea quæ pro Romani Pontificis 694 infallibilitate, & ſupra ipſum etiam univerſale Concilium auctoritate diximus, varia obijciuntur argumenta, ſed dudum contrita, & quæ (attentis præmiſſis) nullius

Cc